

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

L'estació enològica de Reus

Albert Arnavat

MARÇ 1988

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

L' ESTACIÓ ENOLÒGICA DE REUS

Per ALBERT ARNAVAT
Historiador

62

Els antecedents

Les Estacions Enològiques tenen com antecedents més reculats, a l'Estat espanyol, el Reial Decret de 10-IX-1888, que recollia la necessitat de creació de centres d'aquests tipus, i el R.D. de 15-I-1892 que intentaria posar remei a les inevitables perturbacions econòmiques que l'acabament del tractat comercial amb França havia de produir. Per tal d'intentar resoldre el problema vinícola, era necessari pels vinicultors el coneixement dels diversos mètodes d'el.laboració de vins d'acord amb els últims avenços, per tal d'aconseguir nous mercats de tipus definits de vi. Amb aquesta finalitat, la fomació de tipus definits de vins i el d'ensenyar i difondre els moderns coneixements relacionats amb la viti-vinicultura, nasqué la idea de les futures estacions enològiques, escoles pràctiques de vinificació i, alhora, centres d'investigació, experimentació i assaig, on pogués perfeccionar-se el cultiu del cep i l'el.laboració que la cria i mescles de vins requereix, per tal de satisfer les creixents exigències dels diferents mercats.

Inspirades en les Estacions existents a Alba, Conegliano, Avellino, Catania i Cagliari, totes elles a Itàlia, un estat viti-vinícolament semblant

a Espanya, les primeres Estacions Enològiques en crear-se foren les de Ciudad-Real, Haro (Rioja) i Palència. El 1901 s'inaugurà l'Estació Enològica de Vilafranca del Panadés i posteriorment les de Requena (País Valencià), Jerez (Andalusia), Alcázar de San Juan i Valdepeñas (Castella), o la Casa del Vino, a Alava.

Reus era sens dubte una de les ciutats on estava més indicada la instal·lació d'una nova Estació Enològica, ja que aleshores era encara, un dels centres d'exportació de vins, i productes derivats d'aquest, més important de la península. Al mig d'una àmplia zona en la que el cultiu de la vinya era una de les principals riqueses, s'hi comercialitzava bona part del vi del Priorat, en aquells temps de fama mundial. Un altre factor important al seu favor era que bona part de la Catalunya meridional estava posada de ple en la problemàtica replantació de vinyes amb ceps americans.

El projecte i la construcció de l'Enològica

Tots aquests factors feren que l'Ajuntament de Reus sol·licités al govern de l'estat la creació d'una Estació Enològica a la ciutat. En la sessió municipal del 8-VII-1904, s'acorda dirigir una petició al Ministeri d'Agricultura, oferint els locals necessaris per a la construcció d'una Estació Enològica, amb plena consciència dels beneficis que podia arribar a aportar aquesta iniciativa per a la ciutat. El procés s'havia engegat, però haurien de passar encara sis anys perquè es fes realitat. El 28-X-1904 el director general d'Agricultura comunica a l'Ajuntament que l'expedient de creació de l'Enològica va per bon camí, i que és necessari que les Corts aprovin prèviament el pressupost de despeses de manteniment del centre. Alhora, delega al director de l'Estació Enològica

de Vilafranca del Penedes, Claudi Oliveras i Massó, enginyer agrònom, perquè el·labori un informe sobre el tema. Aquest fou totalment favorable: per Oliveras difícilment podria trobar-se una altra regió o comarca més adient que aquesta, i per una R.O. del 28-XII-1905 es concedí a Reus la instal·lació d'una Estació Enològica sobre la base del Camp d'Experimentació ja existent des del 1888, al qual se li afegixen els terrenys colindants, fins a quasi 3 hectàries. El Ministeri es compromet a contribuir amb els crèdits que siguin necessaris, i amb les despeses d'instal·lació i de manteniment, tant del personal com del material que l'Estació necessiti. En la sessió del 3-I-1906 l'Ajuntament acorda construir els edificis de nova planta que siguin necessaris pel bon funcionament del centre, i en la sessió del 10-I-1906 es nomena com a director interí de l'establiment a Claudi Oliveras Massó, i es sol·licita que el govern converteixi en efectiva aquesta interinitat.

Un cop obtinguda la concessió, l'Ajuntament convocà les Cambres oficials Agrícola i de Comerç, al Sindicat d'Exportadors de vi i a les diferents entitats interessades en que l'Enològica fos una realitat, per tal de trobar la manera d'aconseguir els diners per a fer front a les despeses que corrien a càrrec de la ciutat. En la sessió municipal del 17-I-1906 s'acorda constituir una comissió mixta, formada per l'alcalde, els regidors d'Hisenda i de Foment, i pels delegats de la Cambra Agrícola, la Cambra de Comerç i el Sindicat d'Exportadors de vi. Paral·lelament, l'aleshores arquitecte municipal Pere Caselles Tarrats juntament amb Claudi Oliveras, en nom del Ministeri de Foment, formularen el projecte d'edificació de l'Enològica, que fou aprovat per la Comissió executiva i tramès el 28-VI-1906 al Ministeri, que l'aprovà en la R.O. del 23-VIII-1906. L'endemà mateix l'Ajuntament aprovà la constitució definitiva de la Comissió, que esdevindria Junta de Patronat de la construcció de

l'Enològica, delegant-li totes les facultats que corresponien al municipi, perquè pogués procedir autònomament en la recaptació i inversió dels diners necessaris per a tirar endavant l'obra.

El 14 i 27-XI-1906 es produeixen els actes de subhasta de l'edifici i d'adjudicació definitiva de les obres a Josep Monné Güell.. L'Ajuntament ja havia fet efectiva la donació dels terrenys necessaris i atorgà una subvenció de 500 pts mensuals per a la construcció. Per poder començar les obres els propietaris agrícoles del terme municipal acordaren pagar un impost voluntari de 0,5 pta anuals per jornal de terra, i el Sindicat d'Exportadors de vi decidí pagar voluntàriament 0,25 pta per bocoï de vi exportat. També contribuïren econòmicament altres entitats, corporacions i particulars. Els diputats a Corts pel districte, Julià Nougués, Josep Nicolau i Ramon Mayner, realitzaren una activa campanya fins aconseguir del govern els crèdits necessaris per a l'Enològica. Les primeres recaptacions ingressades per la Junta permeteren treure a subhasta la construcció del primer lot d'edifis. I, ja començades les obres, els membres de la Junta del Patronat, contractaren, sota la seva garantia personal un prestec per valor de 50.000 ptes amb el Banc de Reus.

Claudi Oliveras fou nomenat director efectiu, cesà en l'Enològica de Vilafranca, i continuà, amb plena dedicació, una activa campanya de propaganda i informació, amb conferències a Reus i als principals pobles de la seva àmplia reracomarca econòmica. La primera conferència, se celebrà al reusenc Teatre Circ el 30 de març del 1906. Fou convocada amb un full volant repartit profussament entre la pagesia en el que es llegia:

"AGRICULTORES: Una de las mejores más positivas para el progreso de la Viticultura, y especialmente de la Vinicultura, es la instalación de Estaciones Enológicas donde se adquiere el conjunto de conocimientos técnicos y científicos que resumen la preparación y conservación del vino. Desde que la Ciencia interviene en los cultivos, arrancándolos de manos de la rutina, la Agricultura ha adelantado notablemente. A dar un paso en este camino, tiende hoy el establecimiento de la Estación Enológica de Reus, que ha de ser grandemente provechosa para toda la Comarca. Y, a fin de que podais formaros completa idea de este beneficio, os invitamos a la conferencia que (...) dará sobre el asunto (...) el repudado ingeniero agrónomo D. Claudio Oliveras, cuya competencia en la materia es indiscutible. Acudid, pues, a esta invitación, y dareis prueba de vuestro amor a la tierra que os sustenta, y por cuyo provecho todos trabajamos" 1.

La Cambra Agrícola de Reus cedí provisionalment els seus locals als promotors de la iniciativa, i es començà a oferir els primers serveis pràctics als viticultors, contestant consultes fetes i visitant, a petició dels propietaris nombroses explotacions vitícoles i enològiques. Oliveras realitzà un detingut estudi de les condicions agrícoles en general i de la viti-vinícoles en particular, de la comarca, i s'esforçà en que la creació i instal·lació de l'Enològica arribés al major nombre possible d'interessats.

Mentre es realitzaven els treballs d'informació i de propaganda s'activaren les obres de construcció. El 30-X-1908 s'instal·laren en el seu lloc definitiu, les oficines de l'establiment i un any després, l'1-XII-1909

---

¹ Signen l'Alcalde de Reus i president de la Junta, Josep Casagualda, i els vocals Eduard Navàs i Josep Jordana, presidents de la comissió de Foment i d'Hisenda de l'Ajuntament, Josep Montserrat i Francesc d'A. Plà, en representació de la Cambra Oficial de Comerç, Ramon Vidiella i Domènec Segimon, de la Cambra Oficial Agrícola, Romà Perpiñà i Bonaventura Clariana, del Sindicat d'Exportadors de vins. Reus, 27-III-1906, AHCR, lligal "Estació Enològica de Reus". La primera junta del Patronat era composta, a més dels esmentats, per Casimir Grau, del Gremi de Comerciants d'Avellanès, Jaume Roig, del Gremi de fabricants de Farines, Cèsar Montagut, del Gremi de fabricants de Sabons, Pere Caselles, arquitecte municipal, i Claudi Oliveras, enginyer director de l'Enològica.

obrí les portes al públic l' àmplia nau dels laboratoris. El 1910 s'acabà l'edifici central, i el museu de Maquinària. L'èxit obtingut des de la seva creació l'havia obligat, per les demandes, a començar a funcionar per parts, escalonadament. El material tècnic, proporcionat per l'Estat, s'havia anat adquirint sucesivament amb els diners inclosos per aquest concepte en els pressupostos generals del Ministeri de Foment.

Les edificacions de l'Enològica abasten tota la perifèria de l'illa de terreny que ocupa, quedant al centre un ampli pati. A la planta baixa de l'edifici principal hi havia el vestíbol, oficines, biblioteca, direcció, arxiu, dipòsit de mostres, i un laboratori especial pel director. Es construí també una cambra fosca i una galeria per a fotografia i micro-fotografia i pels anàlisis espectrogràfics, polarimètrics i cacarimètrics. A la nau dels laboratoris, força complets, s'hi feien anàlisis químics, electroquímics, microscòpics i biològics (terres i materials fertilizants, vins, mostos i productes derivats i auxiliars). Es destinà un altre local a balances i un altre a preparació de mostres. Es comptava també amb una àmplia sala de conferències, on es realitzava l'ensenyament de capataços i una nau de museus i una àula de maquinària, bodegues i observatori meteorològic². El pressupost del projecte de construcció del conjunt fou de 176.185 pts.

---

² Els mitjans dels quals disposava l'establiment eren els següents: Biblioteca, amb bones i actuals obres i revistes nacionals i estrangeres sobre viti-vinicultura i annexes. Laboratoris especial de preparació de mostres, de líquids valorats, d'electro-química, de patologia viti-vinícola, d'estudis de fermentacions, d'Enologia, fotogràfic, general de mostos, vins i derivats, general de terres, fertilizants i insecticides, sala de balances, galeria fotogràfica, cambra fosa, observatori meteorològic, aules especials de patologia viti-vinícola, de màquines, d'enologia, i general. Camp d'experimentacions vitícoles, gran sala de màquines enològiques, bodega de fermentació, bodega subterrània de conservació, sala d'alcohols, sala de degustació, instal·lació enològica electro-mecànica completa, col·leccions patològiques, instal·lacions per a la projecció cinematogràfica i de diapositives.

La inauguració de l'Estació Enològica de Reus

El 27 de novembre de 1910 se celebrà l'acte d'inauguració oficial de l'Estació Enològica que, com hem vist, feia ja algun temps que oferia al públic els seus serveis. L'acte fou presidit pel ministre de Foment, Fermín Calbetón i per l'alcalde accidental de Reus, Ramon Pallejà, el cap de Foment de la província, Josep Elías de Molins, i el director general d'agricultura, Indústria i Comerç, Tesifonte Gallego, i pel governador civil de la província. Els senadors i diputats a Corts per la circumscripció, i altres autoritats locals i provincials, acabaven d'omplir la tribuna presidencial, davant d'una concurrència força nombrosa. Claudi Oliveras feu un llarg i detallat discurs explicant la gestació i el funcionament de l'Enològica, destacant el protagonisme de l'Estat en la seva creació, i reivindicà la necessitat de desenvolupar l'ensenyament mitjà integral de la viticultura i vinificació, mitjançant la creació d'una Escola d'Enologia i Viticultura. Utilitzà el tòpic que Reus *"tiene un espíritu de adelanto, de progreso y de amor patrio reconocido por propios y extraños"*, i acabà amb aquesta crida: *" Venid todos a utilizar sus servicios, que precisamente para prestároslos ha sido creada; venid pues y tened siempre presente que la divisa de este Establecimiento puede resumirse en breves palabras: TODO POR LA AGRICULTURA; TODO POR LOS AGRICULTORES"* .

Després del Cap de Foment i de l'Alcalde accidental, realitzà el discurs final el ministre de Foment Fermín Calbetón. Després de lloar l'anhel de progrés dels reusencs, i les instal·lacions de l'Enològica, manifestà que ell seguia les petjades dels seus antecessors en el càrrec, *"con menos inteligencia pero con la misma voluntad"*., i explicà, entre

d'altres projectes com "*para librar al agricultor de las garras del usurero, tengo entregado al Jefe de Gobierno un proyecto de cajas rurales, para facilitar dinero barato*". I acabà amb una nota "pintoresca" (?): "*Y voy a terminar diciendo en la lengua de mis abuelos: ¡He vist a Reus, he vist a Espanya!*". Tot seguit donà l'Enològica per inaugurada, en nom de la monarquia.

L'Escola d'Enologia i Viticultura de Reus

L'acollida de l'Estació Enològica en els cercles oficial va ser tant bona que deu dies després de la seva inauguració ja s'havia translladat a Reus l'enginyer José Vicente Arche, com a comissionat del Ministeri, per a formular d'acord amb la direcció de l'Estació, un projecte per a crear-hi una Escola d'Enologia i Viticultura. La creació d'aquesta Escola, sobre la base de l'Estació Enològica de Reus, es concretà en el R.D. 21-XII-1910. S'hi disposa que l'Escola tindria per objectiu formar individus aptes per:

- * El cultiu racional de la vinya.
- * La preparació i conservació del vi.
- * La direcció de les explotacions viti-vinícoles.
- * La direcció de bodegues socials i cooperatives.
- * La direcció de destileries de vins.
- * L'explotació dels productes secundaris de la indústria enològica.
- * El comerç de vins.

Ben aviat es formularen el primer projecte de reglament i dels qüestionaris de les matèries i assignatures d'ingrés a l'Escola, que foren aprovats pel Ministeri el 7-XI i 18-XII-1911. El 1912 pogueren

finalment obrir-se les aules per a impartir el primer curs d'enòleg. Els estudis professionals d'Enologia, donaven el primer pas a l'Estat espanyol.

El primitiu reglament exigia per a l'ingrés tenir entre 16 i 30 anys, superar unes proves elementals de matemàtiques, història natural i física i química, desenvolupant després l'ensenyament en tres cursos, de setembre a maig amb 15 assignatures teòriques i 12 de pràctiques. Els alumnes que acabessin amb aprofitament els seus estudis, obtindrien el títol oficial d'Enòleg. Posteriorment, per falta de professorat i per la competència que feien les Escoles de Pèrits Agrícoles, es reformaren els estudis, per RO 18-IX-1918, i quedarem reduïts a dos anys de duració amb una simplificació de la prova d'accés. Amb tot, el 1924 era encara la única escola d'aquest tipus que existia a l'Estat espanyol.

Els primers mesos de funcionament foren bastant precaris, donat el poc personal tècnic que hi havia a l'Estació, problema que s'arrastrà durant tota la seva existència. El 1913, per exemple, el personal de l'Enològica era el següent: 4 enginyers agrònoms com a professors, i un d'ells de director, 3 pèrits agrícoles, 3 preparadors químics, i 9 altres empleats, moços, caporals de conreu, guardes, etc. En conseqüència l'alumnat sempre fou quantitativament reduït, oscilant entre els 10 i 20 alumnes per curs anual, dels quals, aproximadament un 50 % completà la carrera. Paral·lelament als cursos oficials s'organitzaven multitud de cursets monogràfics, pràctics o permanents, amb una assistència més nombrosa, i d'altres cursos i lliçons aïllades, d'interés especial o immediat. El d'ensenyament pràctic de química enològica, per exemple, comptà amb 155 inscripcions en els mateixos anys, i d'altres cursets aconseguiren fins a 50, 121, 188, 294 i 334 alumnes.

Una època de gran activitat

L'extraordinària dedicació d'Oliveras a l'Enològica feu que l'activitat d'aquesta superés amb escreix la d'altres institucions semblants. Es dedicà una especial atenció a una fructífera tasca de propaganda, d'ensenyament i de divulgació de coneixements, mitjançant cursets ambulants i conferències per molts pobles de l'àmplia reracomarca vinícola reusenca i per tota la Catalunya meridional. Reus, Gandesa, Falset, Montblanc, Valls, l'Espluga de Francolí, Vilaseca, Cambrils, Vilaplana, Maspujols, Montroig, la Secuita, Vilalonga, Torredembarra, Mora d'Ebre, etc, reberen en major o menor grau els ensenyaments de l'Enològica. A més, es formulaven i repartien per tots els pobles de la província instruccions pràctiques sobre com reconèixer i combatre les principals malures de la vinya, i un altre sobre la dels olivers.

La participació en congressos, exposicions, assemblees, mítings i concursos, arreu de la península, fou nombrosíssima, una constant en l'activitat d'aquesta primera època de l'Enològica. Per altra banda les visites a l'entitat reusenca, individuals o en grup, de l'estat i estrangeres, que es poden xifrar en centenars a l'any. L'Enològica s'havia dotat d'una àmplia xarxa d'informadors que li proporcionaven notícies periòdiques sobre l'estat dels camps, les vicissituds de les collites, mercats, aparicions de malalties i plagues, d'arreu del Camp de Tarragona, el Priorat i la Conca de Barberà. Un índex significatiu de la important i creixent tasca de l'Estació Enològica de Reus és el nombre de comunicacions i consultes, que és el següent:

<u>ANY</u>	<u>CONSULTES</u>	<u>COMUNICACIONS</u>
1906	-	95
1907	111	1.291
1908	164	1.022
1909	569	2.517
1910	823	3.215
1911	1.630	4.821
1912	1.859	5.156
1913	1.936	6.374
1914	2.161	-
1915	2.491	-
1916	2.839	-
1917	2.831	-
1918	3.082	-
1919	3.214	-
1920	3.403	-

La lluita contra l'oidium i el mildiu

Les campanyes de lluita que contra les principals malues de la vinya, el mildiu i l'oidium desenvolupà l'Estació Enològica foren complexes i intenses i serviren per a establir algunes conclusions sobre el grau de resistència a l'infecció de les diverses classes de vi. L'any 1915, se'ls conegué com l'any del mildiu, perquè aquesta plaga feu estralls arreu de la península, agreujats per la manca i encariment del sulfat de coure, degut a les repercussions de la I Guerra Mundial. L'any següent, es celebrà la Jornada del Mildiu, el diumenge 28-V-1916. L'acte s'anunciava pregonant que es dedicarien 7 o més hores a ensenyar teòrica i pràcticament, amb tot detall, tot allò que pugués interessar al viticultor per a "*combatir tan terrible plaga de los viñedos*" en les actuals circumstàncies de manca i carestia de sulfat de coure, i es prepararan a la vista del públic, les principals fòrmules de líquids i polvos, contra

aquesta, "incluso las modernas de máximo poder mildiucida", així com s'ensenyarà a la practica, al camp, la utilització racional dels aparells pulveritzadors, especialment dels moderns d'aire comprimit. L'entrada era lliure i a cada concurrent se'ls regalà un exemplar del llibre *Mildiu de la vid: Instrucciones prácticas para conocerlo y combatirlo* que constituïa un complet resum del que s'explicà a la jornada. La crida, impresa en un cartell de grossa tipografia, acabava: " ¡Viticultores! Nosotros os avisamos la celebración de dicho acto y enseñanzas, vosotros sois los interesados en asistir a ellas" . Hi assistiren uns 2.500 viticultors d'arreu de la península, quedant un gran nombre sense poder entrar malgrat la capacitat de la sala de conferències. L'èxit de la jornada, (de la qual s'ocupà en una sessió del Senat Josep Elías de Molins, per a demanar la rebaixa del preu fixat en l'Estat pel sulfat de coure) fou considerable com mostren les informacions publicades per la premsa diària i professional d'arreu del país, com per exemple la revista *Nuevo Mundo*, de Madrid. Aprofitant l'estada a la ciutat de viticultors de diferents contrades en els dies següents se celebrà un curs intensiu d'altres afeccions de la vinya.

En la lluita contra l'oidium cal destacar la Jornada del Oídiu, celebrada el diumenge 7-IV-1918. S'hi ensenyà en la teoria i en la pràctica tot allò que pugués interessar al viticultor per a combatre la plaga, i els assistents foren també obsequiats amb el llibre *Instrucciones completas y detalladas para combatir el Oidium (Malura vella)*.

Una altra mostra de les activitats socials de l'Enològica fora l'Exposició d'Aplicacions de l'Electricitat a l'Agricultura, que se celebrà l'octubre del 1925. En els 15 dies que restà oberta al públic, diversos milers de visitants de Reus i la seva comarca admiraren

les instal·lacions de maquinària elèctrica, en especial els potents elevadors d'aigua que funcionaven contínuament.

L'inici d'una certa decadència

El ritme imparable de l'activitat del director de l'Enològica i la falta de personal docent que l'ajudés -quasi tots els professors nomenats pel Ministeri demanaven i aconseguien transllats a llocs de treball més relaxats- repercutí en la salut d'Oliveras que es veié obligat a sol·licitar un càrrec de menor responsabilitat ³. El succeí en la direcció de l'Enològica l'enginyer Josep Company, que ho era el 1925, que no va poder o no va saber donar a l'entitat l'impuls i l'activitat que tingué en la seva primera època. Es deixaren de publicar, per exemple, les extenses i detallades memòries d'actuació, fet que fa perdre la possibilitat d'obtenir informació sobre la seva activitat, que sens dubte, degué reduir-se d'una manera important.

L'Escola de Viticultura i Enologia de Reus fou suprimida pel R.D. de 20-VI-1926, que reorganitzava els serveis agropecuaris, desapareixent l'ensenyament oficial d'Enologia. Establia que els ensenyaments quedarien reduïts a uns breus cursos intensius, dins i fora de l'Estació. La desaparició dels estudis d'Enologia,

---

³ Fou nomenat director dels serveis tècnics d'auxili a les Bodegues Cooperatives, càrrec que exercí durant alguns anys, i després fou nomenat director de l'Estació Ampelogràfica Central, a Madrid. Per motius reglamentaris pasà al Consejo Agronómico, exercint funcions d'inspecció dels serveis tècnics de la Direcció d'Agricultura de les regions agronòmiques de Catalunya i Balears. Malgrat la seva jubilació, fou nomenat Director de l'Escola de Pèrits Agrícoles de Barcelona, on desenvolupà la càtedra d'Indústries agrícoles, i desenvolupà cursos especials d'Enologia. Obtinué també, en els darrers anys de la seva vida el càrrec de Cap de l'Assessoria Tècnica del Servei d'A'millament de la Diputació Provincial de Barcelona.

s'enmarca en els anys d'oberta decadència de la vinya, degut a la depreciació del vi, i en el decliu de les activitats de l'Enològica.

Davant la crisi, els serveis de l'Enològica intentaren reorientar-se. L'enginyer agrònom Josep Romany Vignan, que fou nomenat director de l'Enològica el 1926, presentà un projecte d'actuació basat en tres direccions: El servei de cooperació tècnica als viticultors s'ampliaria al conreu d'arbres fruiters, com a producció substitutiva o associada a la vinya, en devallada. Per altra banda, la crisi vinícola havia d'esperonar els estudis experimentals, enfocats a millorar la qualitat del vi, millor aprofitament dels productes de la vinificació, noves utilitzacions de les veremes: most concentrat, vins sense alcohol, mel de raïm, xarops, etc... Finalment, l'ensenyament era el complement indispensable per a poder tirar endavant els dos anteriors projectes. Un ensenyament que havia de ser eminentment pràctic, i intens, i havia d'arribar als indrets més apartats. La manca de pressupost provocà, però, que poc de tot això s'arribés a dur a la pràctica tal com plantejat.

L'Estació Enològica de Reus continuà funcionant, sembla que amb notable activitat, durant els anys de la II República i de la Generalitat. Un mínim seguiment d'aquesta, però, exigiria el buidat sistemàtic de la premsa local, doncs no es publicaren les memòries d'actuació i no s'ha conservat pràcticament res de la documentació interna de l'entitat.

Després de la Guerra civil l'Enològica de Reus no és inclosa en les institucions pertanyents al Instituto de Investigaciones Agronómicas, depenent del Ministeri d'Agricultura. Al *ralentí*,

continuà oberta al públic, oferint uns serveis mínims, durant els anys del franquisme, i ja en la democràcia ha passat a dependre de l'Institut Català del Vi de la Generalitat de Catalunya.

L' ESTACIÓ ENOLÒGICA DE REUS

Per
ALBERT ARNAVAT

FONTS I BIBLIOGRAFIA

FONTS DOCUMENTALS:

ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE REUS:
Lligall "Estació Enològica".

BIBLIOTECA DE L'ESTACIÓ ENOLÒGICA DE REUS:
Lligall "Pressupostos de construcció de l'Estació Enològica"

CORT, Aleix: "L'Estació Enològica de Reus", treball de final d'estudis a l'Escola d'Arquitectes Tècnics de Barcelona.

BIBLIOGRAFIA:

(Biblioteca del Centre de Lectura de Reus, Arxiu Històric Comarcal de Reus, i de l'Estació Enològica)

PUBLICACIONES DELS SERVICIOS ESPECIALES DE ENOLOGÍA DE LA REGIÓN AGRONÓMICA DE CATALUÑA I DE L'ESTACIÓ ENOLÒGICA DE REUS:

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Memoria relativa al historial, organización y resultados obtenidos en la Estación Enológica de Reus, desde su creación hasta 31 de Diciembre de 1910*. Madrid, 1911. 172 pp, 27 fot.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Memória correspondiente a los trabajos efectuados y servicios prestados durante el año de 1911, por la Estación Enológica de Reus*. Reus-Barcelona, 1913. 250 pp, 1 plànol.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Memória correspondiente a los trabajos efectuados y servicios prestados durante el año 1912 por la Estación Enológica de Reus*. Reus-Barcelona, 1914. 186 pp.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Memória correspondiente a los trabajos efectuados y servicios prestados durante el año 1913. por la Escuela de Viticult-ura y Enología y Estación Enológica de Reus*. Reus-Barcelona, 1921. 220 pp.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Memória correspondiente a los trabajos efectuados y servicios prestados durante los años 1914 a 1920 por la Escuela de Viticultura y Enología y Estación Enológica de Reus*. V volums: I. *Historial y enseñanza*. 314 pp. 143 làmines. II. *Viticultura y campo de experimentaciones*. III. *Campañas y experimentaciones contra el Mildiu i el Oidium*. 314 pp. 46 làmines. IV. *Laboratorios y servicios especiales*. V. *Vinificación*. (Localitzats els volums I i III).

REGLAMENTO DE LA ESCUELA DE VITICULTURA Y ENOLOGIA DE REUS, Madrid, 1911. 24 pp.

CUESTIONARIOS DE LAS MATERIAS PARA EL INGRESO EN LA ESCUELA DE VITICULTURA Y ENOLOGIA DE REUS, Madrid 1912, 16pp.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Instrucciones prácticas para reconocer y combatir la Cochylis y la Eudemis (Cuch del rahim)*. Reus, 1907. 20 pp (i una edició com a cartells per a les parets).

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Riqueza alcohólica de los vinos de 1910 naturales de la provincia de Tarragona*. Reus-Barcelona, 1911. 40pp.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Los vinos de 1911 naturales de las comarcas de Requena, Utiel y Siete Aguas*. Reus-Barcelona, 1912. 84 pp.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Los vinos de 1911 naturales de la provincia de Tarragona*. Reus-Barcelona, 1914. 384 pp.

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *El Mildiu de la vid: Instrucciones prácticas para reconocerlo y combatirlo*. Reu-Barcelona, 1915. 156 pp, 7 làmines (tirada 6.000 exemplars. 2a ed, 1916, 3a, 1917).

OLIVERAS MASSÓ, Claudio: *Datos para un avance sobre la viticultura de la provincia de Tarragona*, Reus-Barcelona, 1915. 86 pp